

Tervise Arengu Instituut
National Institute for Health Development

Alkoholimüük noortele ning joobes inimestele

Alkoholikonverents 2012 “Teadmistelt tegudele”

Mariliis Tael

07.11.2012

Alkoholiseadus

§ 45. Meetmed korra ja turvalisuse tagamiseks

- (1) Keelatud on müüa alkoholset jooki joobnud olekus isikule.

...

§ 47. Meetmed alaealisel alkoholse joogi tarbimise keelu tagamiseks

...

- (2) Alkoholse joogi pakkumine, võõrandamine või üleandmine alaealisele on keelatud.
- (3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud keelu järgimiseks võib alkoholse joogi võõrandaja või üleandja nõuda vastuvõtjalt isikut tõendava dokumendi esitamist ja keelduda alkoholse joogi üleandmisest eelnimetatud dokumendi esitamata jätmise korral.

...

Alkoholi müük alaealistele

- kontrollitud: välja selgitada, kui sageli müüakse 18-19-aastastele noortele alkoholi ilma vanust tõendavat dokumenti küsimata ning millist tüüpi müügikohtades ja millistes Eesti piirkondades seda sagedamini esineb.
- intervjuud müüjate ja kaupluste juhtidega: selgitada, kui võrd tunnetatakse alkoholiseaduse § 47 võimalikku rikkumist probleemina; mis on peamised põhjused ja kuidas neid ennetatakse ning milliste koolituste või seaduse järgimist toetavate meetmete järele tuntakse vajadust.

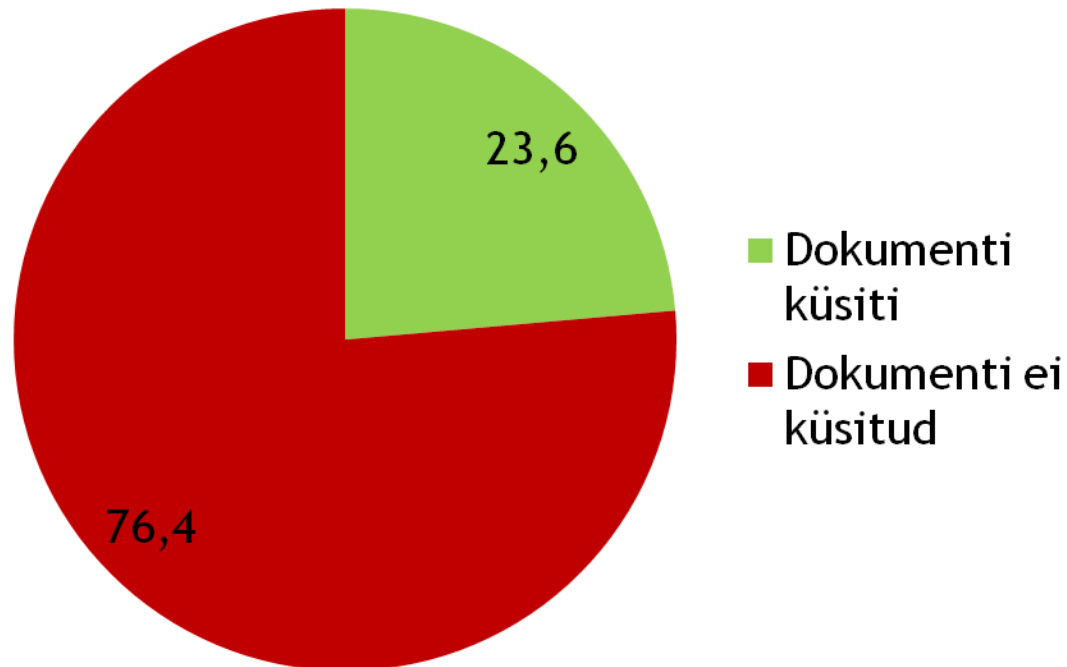

Kontrollostud

- Kokku sooritas ajavahemikul 27.-30. juuni 2012 ning 6.-7. juuli 2012
 - 6 noort - 3 poissi ja 3 tüdrukut (kõik 18-19-aastased)
 - 15 maakonnas
 - 250 ostu (50 x 5)
 - Suur pood
 - Keskmise suurusega pood
 - Väike pood
 - Tankla
 - Toitlustusasutus

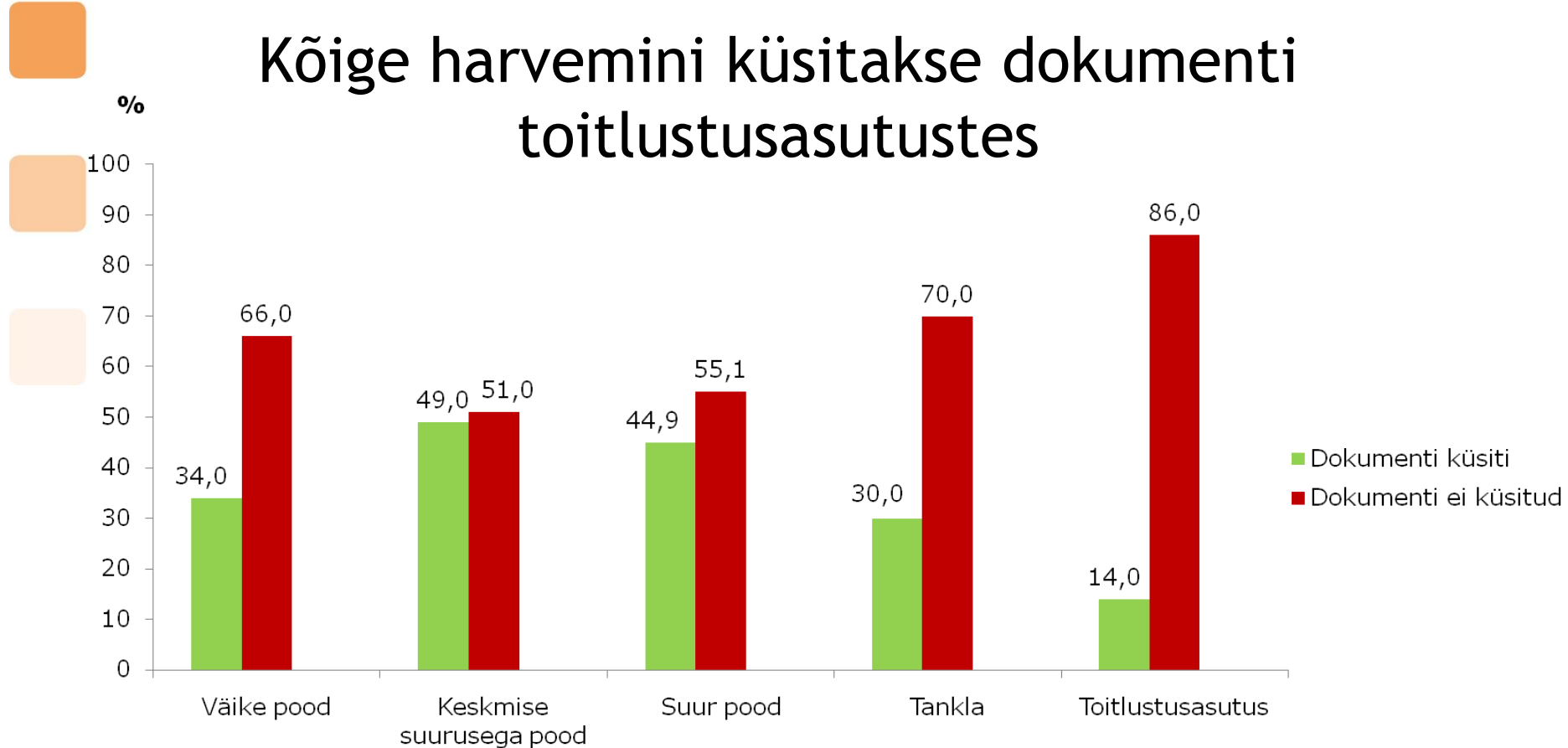
Kõigis alkoholi müügikohtades küsitakse keskmiselt dokumenti 24% juhtudest ($\pm 5,2\%$)

- Kaupluste üldkogumis kitsamalt on tulemus kõrgem - 36% ($\pm 7,6\%$).

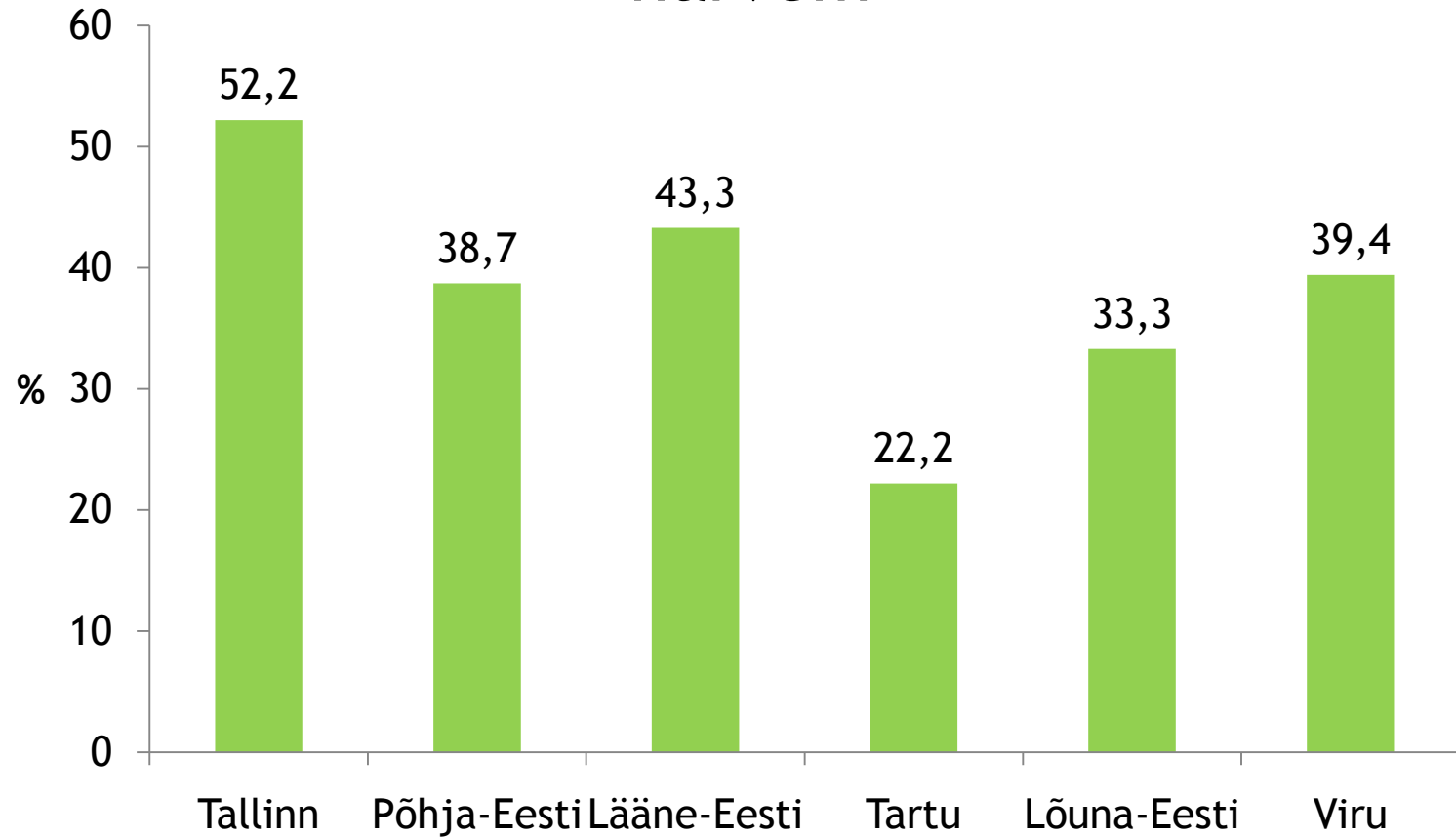
Kõige harvemini küsitakse dokumenti toitlustusasutustes

- Väikeste ja suurte poodide dokumendi küsimise vahe statistiliselt oluline.

Tartu piirkonna kauplustes küsiti dokumenti harvem

- Kange alkoholi ostu korral küsitakse noorelt isikut tõendavata dokumenti 40,3% ostude korral.
- Lahjat alkoholi ostes on näitajad madalamad - vastavalt 16,0% õlu ostmisel ning 28,0% siidri ostmisel.
- Keskmiselt küsitakse alkoholi müügikohtades ostjalt vanust 4,4% juhtudest.

Kokkuvõte

- Dokumenti küsitakse alkoholi ostmisel vaid iga neljanda ostu korral;
- Kange alkoholi ostmisel küsitakse dokumenti sagedamini.

Järeldused

- Vanuselise piirangu kontroll alkoholi ostmisel tegelikkuses puudulik;
- Otsa vaadates ei ole võimalik aru saada, kas inimene on 17- või 19-aastane;
- Dokumendi küsimise hinnanguline eapiir peab olema oluliselt ülalpool silmajärgsest 18 aasta piirist.

Intervjuud kaupluste juhtide ja müüjatega

- Rühmaintervjuud ja personaalsed süvaintervjuud ajavahemikus aprill-mai 2012

- 6 kaupluse juhatajat/teenindusjuhti
- 21 müüjat (sh 15 Tallinnast ja 6 Lõuna-Eestist; 7 ketikauplustest ja 14 väikekauplustest/tanklatest/kioskitest)

Tulemused

Alkoholi võõrandamise keeld alaealistele:

- Piirangute tagamiseks on erinevat tüüpi meetmeid:
 - Juriidilised
 - Teavitustöö müüjatele
 - Kirjalik eelteavitus ostjatele
 - Tehnilised lahendused
 - Järelvalve ja kontroll
- Ei selgunud, et kaupluses oleks välja töötatud poesiseseid protseduurireegleid ja kontrollimehhanisme alkoholi n-ö vahendatud müügi tõkestamise seaduse sätete elluviimiseks.
- Harva mainiti juhtumeid, kus ekslikult müüdi alaealistele alkoholi.

Kaupluste juhtide ja müüjate ettepanekud

- Erinevad otsesed meetmed - alkoholimüügikeelu eapiiri tõstmine (või dokumendiküsimise eapiiri tõstmine, nt. 30 eluaastani), kontrolli tugevdamine, trahvid, alkoholimüügi suunamine eripoodidesse (kõige tõhusam tarvitamist vähendav meede);
- Kaudsed/toetavad meetmed - elanikkonnale suunatud teavitustöö.
- Kõik näitavad dokumenti:
 - ainult juhul, kui kehtib üleriigiliselt;
 - tarbijad harjuvad sellega (nt kellaaja piirang);
 - toetav alates hetkest, kui „ostja tuleb ise, dokument näpus“.
- Täiendkoolitused:
 - Mittepooledajad - kuidas defineerida koolituse sisu? Teeninduspersonal vahetub tihti, hinna ja kasutegur;
 - Pooledajad - parima praktika vahendamine.

Tulemuste põhjal tehtud soovitusel

- • Luua regulaarsete kontrollostude kaudu järelevalve ja tagasiside süsteem;
- • Juhised ja koolitused jaekaubandusele, tanklatele ja toitlustusasutustele;
- Avalik teavituskampania dokumendi näitamise soostumuse tõstmiseks;
- Dokumendi küsimise eapiiri tõstmine - nt Soomes uuest aastast soovituslik 30. eluaasta piir.

Alkoholi müük joobes isikutele

- intervjuud müüjate ja kaupluste juhtidega: selgitada, kuidas tunnetatakse alkoholiseaduse § 45 võimalikku rikkumist probleemina; mis on peamised põhjused ja kuidas neid ennetatakse ning milliste koolituste või seaduse järgimist toetavate meetmete järele tuntakse vajadust.

Tulemused

Müügikeeld joobes isikutele:

- Ei olda veendunud joobes isikutele müügitõkendite loomise vajaduses;
- Müügipiirangu rakendamine ei ole vajalik, kui ostja käitumine ei ohusta kauplese korda ja turvalisust;
- Müügipiirangu seadmisel poed erinevas olukorras (suur vs väike pood).

Kaupluste juhtide ja müüjate ettepanekud

- Täpsem sõnastus seaduses, mis arvestab ka seaduse rakendatavust kaupluses;
- Kaudsed/toetavad meetmed - elanikkonnale suunatud teavitustöö.
- Erinevad otsesed meetmed:
 - kontrolli tugevdamine;
 - trahvid;
 - alkoholimüügi suunamine iseseisvasse, omaette kassaga alasse (või nt eripoodidesse)
 - üldjuhul toetav meede, kuid toob kaasa investeringuid, sh lisatööjõu vajadus;
 - lahja alkoholi letimüügi puhul tõuseks müüjal töökoormus.
- Täiendkoolitused

Tulemuste põhjal tehtud soovitused

- Defineerida alkoholiseaduse kontekstis asjakohane „joobe“ mõiste;
- Alkoholi müügi ja võõrandamise keelu senisest tõhusam rakendamine joobes isikute suhtes;
- Juhised ja koolitused jaekaubandusele, tanklatele ja toitlustusasutustele.

Tervise Arengu Instituut
National Institute for Health Development

TÄNAN KUULAMAST!